

עלון בנגינות מזמור שיר

בס"ד

כניסת שבת 4:03
יציאת שבת 5:19

הוצאה לאור:
יצחק חלבה 052-6025436

גיליון מס' 1040 ל' כסליו תשפ"ו

מקץ

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדור נבנצל שליט"א

חגי הנביא מנבא: "עוד אֶזְכֹּר מוֹעֵד הָיָא וְאֶנִּי מוֹרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ..." "משכלה מלכות פרס זו המושלת עליכם עוד אחת תקום למשול עליכם להצר לכם מן מלכות יון ומעט יהא זמן ממשלתה" (רש"י) וְהִרְעִישְׁתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם... וְיִרְדּוּ סוֹסִים וְרֶכְבֵּיהֶם אִישׁ בְּזוֹרֵב אֲזוּזִים: בָּיִם הַהוּא נָאם ה' צְבָאוֹת אֱקוֹנֶה וְרַבְּכָל בֶּן עֲלֻתֵיכֶם עֲבָדֶי... וְשִׁמְתִּיהָ כְּזוֹתָם כִּי כָךְ כְּזוֹרְתִי... (חגי ב, ו-כג) הנביא מבשר שתהיה מלחמה אך אינו מפרש בין מי למי, ויהיה ניצחון גדול לישראל וזרובכל יעלה לגדולה.

חז"ל אומרים שעניין זה רמז בתורה: "עַד יַעֲבֹר עֲמֹךְ ה'" "זו ביאה ראשונה" "עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנְיָת" "זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה כביאה ראשונה" (סוטה לו). כלומר בזמן שעזרא עלה ארצה לאחר גלות בבל היה ראוי לעשות להם ניסים כדרך שנעשו להם בעלייה ראשונה בימי יהושע בין נון, כשנכנסו לארץ וכבשוה וזכו לניסים גדולים כגון קריעת הירדן, 'שמש בגבעון דום' וכו'. מסביר מו"ר הרב נבנצל שליט"א: יתכן לומר שזוהי כוונת חגי בנבואתו, דהיינו: נבואת משה רבינו הרמוזה בתורה עומדת להתקיים, ובני ישראל עומדים להיגאל גם עכשיו בחיל ובכוח ובניסים גדולים.

אולם זמן קצר לאחר נבואת חגי, זכריה הנביא מנבא: "זֶה דְּבַר ה' אֵל יִרְבֶּכֶל לְאֹמֹר לֹא כְּזוֹל וְלֹא כְּכֹז כִּי אִם כְּרוּזִי אָמַר ה' צְבָאוֹת" (זכריה ד, ו - מתוך הפטרת שבת חנוכה) כלומר: נבואת משה רבינו וחגי הנביא לא מתקיים כעת; אומנם ייגאלו אולם לא בחיל ובניסים גדולים כמו בימי יהושע. ומדוע? "אלא שגם החטא" (סוטה שם) על איזה חטא מדובר?

ובכן הנביא אומר: "וַיְהִי־שֵׁעַ (הלא הוא יהושע בן יהוצדק, הכהן הגדול בתחילת בית שני) הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צִוְּאִים" (זכריה ג, ג) הגמרא שואלת: וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים? אלא שבניו נשאו נשים נוכריות שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהם (סנהדרין צג). והנה לא רק בני יהושע נכשלו בחטא זה; בספר עזרא ישנה רשימה ארוכה של כוהנים רבים שאף הם נשאו נשים נוכריות ובגין חטא זה הקב"ה ביטל את הגאולה בחיל ובכוח. זהו פירושה של נבואת זכריה 'לא בחיל ולא בכוח'.

לאחר מכן מוסיף הנביא זכריה ואומר: "כִּי מִי בֹא לְיָוִם קִטְנוֹת" (שם ד, ט) היתה אכזבה בקרב העם, שכן הם ציפו לגאולה ניסית כמו בימי יהושע בן נון והנה מתבשרים שהיא לא מתקיים כך. כבר בתחילת בית שני רבים מהכוהנים בכו בזכרם את גדולת בית המקדש הראשון, שכן בית שני לא היה גדול בעיניהם, וכעת הם שומעים שגם נבואת הגאולה בחיל ובכוח לא מתקיים, בשורה שגרמה למשבר גדול בקרב העם, וכתוצאה מכך נוצר מצב דומה לתופעת ההתייוונות בימי היוונים, ועל כן אומר להם הנביא: אין לכם לבוז לגאולה הבאה ב'קטנות', כי סוף סוף יש בית מקדש ויש קורבנות, ובעתיד תהיה גם מלחמה "וְעִוְרִיתִי בְּנִיךָ צִוִּן עַל בְּנֵיךָ יוֹן" (שם ט, יג)

וינצחו בה. לכן, גם אם כעת לא כל הדברים הגדולים שהבטיח חגי הנביא מתקיימים - הגאולה היו תהיה.

שואל הרב: איך יתכן שהקב"ה חזר בו מהבטחה מפורשת? הרי הדבר ידוע שנבואה טובה שנמסרה לנביא והנביא מסרה לישראל אין הקב"ה חוזר בו ממנה, וכך פסק הרמב"ם: "כל דבר טובה שיגזור האל אפילו על תנאי אינו חוזר" (הלכות יסודי תורה פ"י ה"ד) אם כן איך אפשר לומר שנבואת משה וחגי יתבטלו?

התשובה היא שאכן הנבואות הללו לא התבטלו, אלא שמשה וחגי לא פירשו מתי יתקיימו; אם היינו זוכים הנבואה אכן היתה מתקיימת בימי עזרא, אולם כיון שלא זכינו הרי היא נדחתה לעתיד לבוא. הוא הדין בגאולה הראשונה; הקב"ה אמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "יָדְעָה תִּדְעָה כִּי יְיָ יְהִיָּה זְרַעְךָ בְּאָרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדֵּיהֶם וְעָנִי אֲתָם אֲרַבֵּעַ מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, יג) אך לא פירש לו אימתי תתחיל ספירת השנים הללו; אם היינו זוכים הספירה היתה מתחילה כבר אז, אולם היות ולא זכינו התחילה רק בלידת יצחק. מאידך החשבון היה יכול להתחיל בירידת אבותינו מצרימה או בתחילת השעבוד מיד לאחר מותם של בני יעקב, אלא שהועילה תפילתם וזעקתם של בני ישראל וקושי השעבוד והחשבון התחיל שנים רבות לפני כן.

הוא הדין גבי הגאולה העתידה, המלאך אומר לדניאל בלשון סתומה מתי תהיה הגאולה, ודניאל אומר: "וְאֶנִּי שִׁמְעֵתִי וְלֹא אֲבִין וְאֲמַרְהָ אֲדַעִי מִה אֲזוּרִית אֵלֶּהָ" (דניאל יב, ח) והמלאך עונה לו: "וַיֹּאמֶר לָךְ דָּנִיֵּאל כִּי סִתְמִים וְזִתְמִים הֵדְבָרִים עַד עֵת קֵץ" (שם ט) "ר"ל לך משאלתך ולא תשאל עוד כי דברי הגאולה יהיו סתומים וחתומים ברמז לבל ידעוה עד עת קץ אבל בבוא הקץ יתחכמו הכל להבין הרמז" (מצודת דוד)

שואל הרב: מדוע המלאך מוסר לדניאל את הנבואה בלשון סתומה ומסרב לפרשה? ועוד קשה: הרי רבי סעדיה גאון ורש"י והמלבי"ם עשו חשבון על פי דברי המלאך מתי תהיה הגאולה; אם דניאל לא הבין את דברי המלאך כיצד הם הבינו? וכי רס"ג ורש"י והמלבי"ם גדולים יותר מדניאל? אלא שכשם שגאולת מצרים ניתן לפרשה ולחשבה במספר אופנים שונים, כך גם הגאולה העתידה שנאמרה לדניאל בנבואה ישנם מספר דרכים ואפשרויות לקבוע מתי תהיה, ואינה בתאריך חד משמעי אלא תלוי במעשינו; אם נזכה - 'אחישה', ואם לאו - 'בעיתה'. נמצא שביאת המשיח ובניין בית המקדש יתגשמו לפי מעשינו, הם המה שיקבעו מה יהיה החישוב הנכון של הקץ, ועל כן חכמינו הראשונים לא טעו בחישובם אלא שלא זכינו לכך, וגם דניאל ידע את כל התאריכים שחישבו רס"ג ורש"י וכו' אלא שהוא רצה לדעת מה התאריך המדויק; לשאלה זו ענה המלאך שאין הדבר תלוי אלא בישראל. והנה לא רק תאריך הגאולה ייקבע באופן זה אלא גם צורת הגאולה. "זכו עם ענני שמיא, לא זכו עני רוכב על חמור" (סנהדרין צח).

למעשה אף את חלומות יוסף ניתן היה לפרש כנבואה לתחילת גלות מצרים, וירידת השבטים למצרים היתה אם כן בצורה מכובדת; אולם אחי יוסף לא פירשו חלומות אלו כנבואה ומכרו אותו לעבד, והנבואה התקיימה בדרך של השפלה.

יוצא אפוא שמעשנו בעלי משקל כבד ומחובתנו לדאוג לתקנם בכדי שיחד כולנו נקרב את גאולתנו. שבת שלום יצחק חלבה

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, יוסף הכהן בן קלרה, מרטיין בן ברינדז, אליהו בן עישה, חיים יוסף בן שרה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, דוד הרש בן לאה, ויצמן מור בן גורג'יה, בנימין בן נדרה, שמחה דניאל בן שמואל ושרה, יצחק בן מוזל טוב מרת אמי אולגה בת קלרה, רחל בת יעקב רודובצקי, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים תנצב"ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזכויו הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד